

Innspill til Landbruksmeldingen 2017 03 08, fra Møre og Romsdal Sau og Geit

Økt utmarksbeite må nevnes som en viktig del av det grønne skifte. Marginale ressurser blir til mat gjennom aktiv utmarksbeiting, spesielt av småfæneringen. Dette er den største utmarksnæringen i fylket og representerer en økonomisk verdi på mellom 30 og 50 MNOK hvert år.

Grønt: Tillegg

Rødt: Utgår

Side 9, 2.8 Husdyrproduksjonene

Møre og Romsdal er elles eit stort fylke både når det gjeld sau og geit. Dette er grovfôrbaserte produksjonar **som haustar store deler av forgrunnlaget i frå utmark**, og også her ser ein at rundballepressa gjorde det mogleg å hente fôr frå areal lenger unna enn før. Buskapane er blitt større. **Sau er den største utmarksnæringen i Møre og Romsdal**

Sjølv om tapa av sau på beite har gått ned dei siste åra, er tapa store. Tapsårsakene er **uklære**, samansette, og krev ulike tiltak. Tapet, både i form av sjukdom og som følgje av rovdyr svekker økonomien, og er belastande for omdømmet til saueneringa. Det viktigaste førebyggjande tiltak i tillegg til uttak av rovvilt, har derfor vore tidleg sanking, og sekundære tiltak som støttar opp om dette, t.d. utvida tilsyn og tilrettelegging for beredskapsbeiting. Vi har også nokre **vellukka** vaktarhundprosjekt og kadaversøk med hund i fleire av dei hardast ramma rovviltområda.

Møre og Romsdal er eit utprega grasfylke med store beiteressursar. Det ligg godt til rette for å auke produksjonen, **fordi tilgangen på sau/lammekjøtt til forbruker, har vært begrenset, de siste ti siste åra.**

Side 14: Beiting:

Investeringsstøtte til driftsbygningar må innrettast slik at også mindre prosjekt kan realiserast. Legge vekt på beitebruk og **spesielt beiting i utmark** i driftsopplegget.

Sette inn tiltak som reduserer tap av sau på beite:

De tiltakene som er satt opp i utkastet byttes ut med følgende tiltak:

Effektive kvoteuttak, lisensfelling og skadefelling av rovvilt

Opplæring og økt betaling av jegere

Vurdere tidlig sanking når skadefelling ikke lykkes

Øke beiteprioriterte områder og redusere rovviltprioriterte områder

Forskning som avklarar fakta om årsaker til tap på beite

Side 15: Geitehald

Øke utnytting av kjeikjøttet gjennom oppdrett og foredling i samarbeid med slakteri

Fortsatt utvikle den gode helsestatusen på geit

Side 18: 3.2 Landbruket skal ta miljø- og klimaansvar

«Unngå nydyrking av myr der det finnes anna areal tilgjengelig.»

Øke beiting i utmark og derved redusere kraftforbruket og bruken av mineralgjødsel

Side 20: 3.5 Rekruttering, utdanning og kompetanse

Her savner vi prosjekter av typen «Økt produksjon av storfe og lam» som har vært det største kompetanseløftet i sau/lammeproduksjonen de siste tre årene.

Øke antall medlemmer i Sauekontrollen i fylket

Side 23: 3.8 Møteplasser og roller

Her savner vi de viktige lokale møteplassene. I Sau/Geit har vi 30 lokallag og 49 beitelag, 7 værringer. På melk har vi de lokale produsentlagene. Viktige møteplasser som vi synes skulle vært omtalt og fortsatt utviklet i planperioden

Side 45: 4.11.4 Sauer og buskapsstruktur

I alt 1 060 bruk i Møre og Romsdal driv med sau og er slik den produksjonen med flest utøvere i Møre og Romsdal. Sau er den største utmarksnæringen i fylket og leverer 1250 tonn kjøtt i året. Etter ein jamn nedgang i tal sauebruk fram til 2013 (997 bruk) er det frå 2014 vore ein auke igjen. Ein del av forklaringa er knytt til regelverket for produksjonstilskot. Endringa har ført til at mange som har utegangarsau i mindre skala no søker om produksjonstilskot, men gjorde det ikkje tidlegare. Det er registrert 52 460 vaksne sauer over eitt år, i snitt 49 sauer pr besetning. Snittet er nøyaktig det same som for 5 år sidan og berre litt større enn for 10 år sidan.

Side 46:

Det viktigaste forebyggjande tiltaket i forhold til rovdyr er tidleg heimsanking frå utmarksbeite slik at sauene ikkje lenger er i fjellet når jerven er mest aktiv med å gå på sau, og meir bruk av innmarksbeite/ heimebeite. Det viktigaste forebyggjande tiltaket i forhold til rovdyr er jakt og skadefelling. Lisensjakt på jerv, og ei avklaring av arealfordelinga mellom beiteareal og freda rovdyr, er også viktige tiltak for å unngå store tap i indre deler av fylket. Dei andre tapsårsakene viser seg å vere utfordrande å finne verksame tiltak mot. Dersom næringa ikkje klarar å få tapa markert nedover på relativt kort sikt, er grunnlaget for sauenæringa i nokre beiteområde usikker. Dette er utfordrande for kvar enkelt sauebonde, men også for nasjonale styresmakter og aktuelle forskingsmiljø.

Føresetnadar for å halde oppe og utvikle sauenæringa er:

- Beitetapa – uavhengig av årsak – må ned
- Årsakene til beitetap i utmark må klargjøres og i større grad basere seg på fakta
- Arealet for beiteprioriterte områder må øke
- Problemstillingane mellom beitedyr og rovdyrforvaltning må avklarast
- Sjukdomsproblema (dyreetisk problemstilling) må løysast
- Det kan vere nødvendig å finne alternative beiteområde
- Strukturproblem og låg lønsemd gjer at sauen passar dårleg inn i regelverket for finansiering av driftsbygning.
- Avklaring av mål og analyse av konsekvensar for regelverk er nødvendig

Miljøvennlig kjøtt produsert på marginale ressurser fra utmark, og stell av kulturlandskapet er viktige argument for å utvikle sauehaldet. Effektane i landskapet er naturlegvis proporsjonale med talet på

beitedyr. Dersom mange beitedyr og stort beitetrykk er eit viktig mål, kan det vere fornuftig at bønder i større grad enn i dag kan samarbeide om arbeidet gjennom vinterhalvåret. Dette utfordrar regelverket for produksjonstilskot, som gjer at store besetningar kjem dårlegare ut økonomisk. Produksjon basert på utegangarsau har fått eit visst omfang dei siste åra. Denne produksjonen betyr lite for produksjonen av mat, men har ein viss funksjon for å halde oppe kulturlandskapet.